

Distansutbildningspodden: Att följa en distansstudent

Frida Gråsjö: Vi hade ju en student som berättade till exempel om att när de har sin telebildföreläsning så är det också studenter i klassrummet framför läraren och ibland går läraren ur bild och kommer inte tillbaka på hela föreläsningen. De känner sig som en fluga på väggen. Man är inte välkommen, man är inte önskad.

Mikael Andersson: Vilka behov skapar distansutbildningar hos studenterna? Det ska vi prata om i dagens avsnitt av Distansutbildningspodden från Universitets- och högskolerådet. I dag möter vi Frida Gråsjö och Sandra Berginge som undersökt hur distansstudenterna vid Karlstads universitet upplever sina studier. Välkommen till Distansutbildningspodden! Jag heter Mikael Andersson.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Först vill jag säga välkommen till er båda, Frida Gråsjö och Sandra Berginge från Karlstads universitet.

Frida Gråsjö: Tack så mycket! Tack tack.

Mikael Andersson: Under 2020 bedrev ni projektet "Skugga en distansstudent" på Karlstads universitet där ni följde studenternas upplevelser just av att studera på distans. Varför gjorde ni det?

Frida Gråsjö: Ja, vi har arbetat med tjänstedesign och den typen av undersökningar av olika målgruppers behov sedan 2014. Vi ville ställa oss i våra användares skor och förstå vad de egentligen tänker och tycker om det som universitetet har att erbjuda. Och nu var det dags för oss att faktiskt titta på distansstudenter. Vi har tittat på nybörjarstudenter, vi har tittat på studenter inom målgruppen för breddat deltagande och olika personalkategorier. Men vi är ett universitet som har en relativt stor andel distansutbildning, och ändå har vi faktiskt inte fokuserat på just den här gruppen och vad de egentligen har för behov.

Mikael Andersson: Man brukar ändå ofta göra någon form av enkät eller utvärdering. Men en sådan här studie av studenternas upplevelse - vad är det man kan lära sig som man skulle ha missat annars.

Sandra Berginge: Vi arbetar utifrån en metod som vi har arbetat fram sedan 2014 som vi kallar "följ-en-metoden". En grundläggande del i "följ-en-metoden" är att vi är förutsättningslösa när vi jobbar med våra olika användargrupper. Vi har inte på förhand definierat problemområden eller liknande, utan vi går in med ett helt öppet sinne där huvudfokus är att lyssna, förstå och ställa oss i användarnas skor.

Mikael Andersson: Kan du berätta hur det går till rent konkret?

Sandra Berginge: Det vi gör, som också är en viktig del av våra metoder, är att erbjuda olika sätt att dela med sig av sina upplevelser. En del passar det att skriva, en del passar det att prata. Så i vårt projekt "Följ en distansstudent" så har studenterna kunnat skriva digital dagbok och de har kunnat träffat oss i projektet för ett individuellt samtal och de har också kunnat skicka in bilder för att beskriva sin studieverdag. Vi fick in drygt 150 dagboksinslägg under de fem veckor som insamlingen av upplevelser pågick. Vi hade 12 samtal och drygt 40 bilder skickades in. Och när vi då har fått den här stora insamlingen av upplevelser, då kan vi i projektet börja jobba. Det som Frida var inne på. Men vad står de här upplevelserna egentligen för? Vad är det studenterna upplever och vilka behov är det studenterna har?

Frida Gråsjö: Man kan säga att ganska ofta så ser man ett mönster rätt tydligt att det är vissa problemområden. Då klustrar vi ihop de här upplevelserna och sen så drar vi alltid ihop en workshop där studenter får samskapa tillsammans med personal hos oss som vi kan se kan ha ett ansvarsområde eller ett intresse av det som har kommit fram. Just det att man tittar på behoven och tar fram dem tillsammans är jätteviktigt. Precis som när man sedan jobbar vidare med tankar och idéer om hur man kan möta behoven, att man gör det gemensamt, att det är ett samskapande som skapar värde för alla. Det är också väldigt viktigt.

Mikael Andersson: Men om vi går över just på deras upplevelser då? Hur skulle ni vilja sammanfatta att de upplever just att vara en distansstudent och studera på distans?

Sandra Berginge: Det vi kunde se var att det är tre områden som märker ut sig, som påverkar distansstudenternas möjlighet att genomföra sin utbildning. Ett av de här områdena är ensamhet. Många av våra distansstudenter upplever en ensamhet. Både socialt - ha någon att ta en kaffe med, ta en promenad med eller göra någonting med någon en eftermiddag - men också rent studierelaterat. Studenterna vill ha någon att bolla en inloggningsuppgift med eller förbereda sig för tentan tillsammans. Det vi kunde se var att de studenter som hade haft möjlighet att mötas på något sätt utifrån utbildningen att det fanns ett erbjudande om att träffas på campus. Vi kallar det för närträff när man träffas på campus, både för information om utbildningen, men också att man har ett syfte med att lära känna varandra i klassen. Men det kan också vara digitalt, att man har några former av träffar digitalt, men just när syftet är att här ska vi lära känna varann, då är det så mycket lättare för studenterna att kontakta någon annan digitalt. Skicka ett sms, skicka ett mejl och då hitta den här sociala gemenskapen som vi vet har betydelse för studenternas lärande.

Mikael Andersson: Hur pass allvarlig var den här upplevelsen med ensamhet? Var det så att man övervägde att sluta och så vidare?

Frida Gråsjö: Vi vet att studenter som inte mår bra har en lägre genomförande grad av sina studier. Och det är ju oberoende av vilken form som studenterna läser. Så självklart är ju en känsla av ensamhet, isolering och att inte riktigt, riktigt förstå vad det är som förväntas av en och inte ha den här möjligheten att bolla, en jätteviktig faktor när det kommer till att fullgöra sina studier. Vi hade fler områden som vi såg påverkade studenterna. Till exempel var användning av teknik väldigt viktigt. Då var det framför allt hur lärarna använde tekniken. Vilken pedagogisk idé hade de bakom de olika teknikvalen och sedan också hur mycket lärarna egentligen kunde om tekniken? Det var fascinerande att se att studenters upplevelse av hur trovärdig läraren var påverkades av att om man börjar fippla med det här med hur man delade in i olika breakout rooms, hur det påverkade trovärdigheten även i ämneskunskapen hos läraren. Man har en hög förväntan som student, att läser man på distans då ska lärarna också ha en hög teknisk kompetens som verkligen stödjer distanspedagogiken och de delarna.

Sandra Berginge: Det vi också kunde se var det tredje området distansformen som handlar om förutsättningar och vilka förväntningar jag går in med i en utbildning. Vilken information har jag tillgång till? Vad innebär det att läsa heltid på distans? Innebär det att jag kan jobba samtidigt eller innebär det att jag kommer att vara med på obligatoriska moment eller ingå i grupparbete? En student berättade att "...en av många fördelar när man studerar på distans är flexibiliteten. I mitt fall innebär det mer tid med familjen. Men det kan också bli krockar. En i min grupp vill bara ses på kvällstid. För hen jobbar heltid. Jag vill studera på dagtid." Går man då in i den här utbildningen med olika förväntningar så blir det krockar som påverkar studenterna.

Frida Gråsjö: Och det här diskuteras inte särskilt ofta. Läraren tar inte upp det när kursen startar och säger "Det här är vad vi förväntar oss, att det står att det är 40 timmars insats i veckan." Det betyder nästan ingenting för dem som sitter där hemma.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Man får ju bilden av att när ni har fått in det här så har ni förstått studenternas upplevelser betydligt bättre. Men hur gjorde ni när ni omtolkade från upplevelse till att ni formulerade vilka behov de har? Det är en liten väg där.

Sandra Berginge: Ja, men precis. Den här bilden som vi då får fram från alla upplevelser är den stora ingången till workshopen som Frida pratade om, där vi tillsammans - projektgruppen, studentgruppen och olika roller från universitet - jobbar tillsammans. När vi då kommer in på att formulera behov, då är det studenterna som formulerar behov. Vi andra som är med på workshopen är med och lyssnar och bidrar. Men det är studenterna som formulerar behoven. Teoretiskt så har vi en mall enligt vår "följ-en-metod". "När jag upplever behöver jag..." sa studenterna. "När jag upplever ensamhet behöver jag ha möjlighet att möta andra i min utbildning. Jag behöver lärare som är trygga i digital teknik och jag behöver förstå vad distansformen innebär." De här behoven jobbade vi vidare med i workshopformen för att idégenerera: Hur kan vi nu möta de här behoven?

Frida Gråsjö: Det är en väldigt viktig del att man stoppar och faktiskt funderar ut vad upplevelserna egentligen står för. För att om man bara skulle reagera på upplevelsen och då jobba vidare med en idégenerering på den skulle det ju kunna halka hur snyggt som helst. När vi har workshop nu under den här pandemintiden så brukar vi dra exemplet att när man sitter hemma på sitt hemmakontor och sen kommer barnen hem klockan två, halv tre, så har jag en dotter som gärna öppnar dörrarna, skriker "I'm home!" och så har hon med sig tre kompisar och så börjar de rasa utanför kontorsdörren. Då tänker jag så här: "Min granne där borta - han har byggt en bod, den står där i hans trädgård och där sitter han i lugn och ro. Det finns inte en unge som har tillgång till den där boden. Tänk om jag hade en bod." Men det är ju egentligen inte alls det som är mitt behov, för snart lättar pandemin och jag går tillbaka till mitt arbetsrum och då skulle jag ha en jättedyr, oanvänd bod i trädgården. Det jag däremot kanske behöver är att barnen får vara lite längre på fritids, att de faktiskt inte får ha med sig kompisar hem, utan då får de leka utomhus. Eller att jag anlitar en barnvakt som har hand om dem och roar dem så de inte stör mig och så vidare osv. Det kan finnas oändliga idéer. Det är stor skillnad i att bara reagera på en upplevelse och faktiskt fundera ut på vad är det behovet står för?

Mikael Andersson: Det verkar som ni har kommit fram till väldigt många saker. Innan vi går in på vad ni gjorde sen, så en avslutande fråga är: Hade ni förväntat er att det här var de behov och de upplevelser som skulle uttryckas? Det som jag kan uppleva lite är att utav de exempel ni har tagit så är det väldigt lite som är relaterat till själva innehållet i kursen. Hur reagerade ni när ni fick de här svaren?

Frida Gråsjö: Det var ganska väntade svar egentligen för att vi har duktiga lärare, vi har duktigt stöd inom pedagogik. När det kommer till våra distansutbildningar så har vi en lång erfarenhet av att utbilda på distans. Det vi inte har adresserat är ju alla de här motgångarna som sätter ett hinder för studenterna att fokusera på lärandet, och det kan ju vara allt från ganska små saker till de stora sakerna. När jag upplever den här ensamheten så vet jag kanske inte att universitetet har ett jättebra stöd för studenter som inte mår bra. Vi har en studenthälsa som är fantastisk och vi har olika gruppaktiviteter. Vi har också olika appar och liknande för att hitta studiekamrater. Men vet man inte om att de här sakerna finns så känner man sig ännu mer ensam, så att det är just kring saker kring själva pedagogiken. Det är inte ett dugg förvånande. Det som var lite förvånande var ju den här delen med lärares tekniska kunskaper, för det hade vi inte riktigt räknat med. Vi hade ju en student som berättade till exempel om att när de har sin telebildföreläsning så är det också studenter i klassrummet framför läraren och ibland går läraren ur bild och kommer inte tillbaka på hela föreläsningen. Han känner sig som en fluga på väggen. Man är inte välkommen, man är inte önskad.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Ska vi ta nästa steg här då i det som logiskt sett att resonera kring. Nu har vi kommit så långt att nu har ni fått både en förståelse för upplevelserna och ni förstår behoven som de har. Vad gjorde ni sen i det här projektet?

Sandra Berginge: Då jobbade vi tillsammans i workshopform med att idégenerera. Hur kan vi nu möta de här behoven som vi har fått en förståelse för? Och det kom fram ett stort antal idéer som sedan har kokat ner i två utvecklingsår som vi har jobbat vidare med i projektet. Och det är ett digitalt verktyg som heter "Koll på KAU - distans" och det är ett kompetensutvecklingspaket som drivs av vår universitetspedagogiska enhet.

Mikael Andersson: Det här jobbet som ni har gjort, har det fått några praktiska följder i hur ni erbjuder och genomför distansutbildningarna nu?

Frida Gråsjö: Inte om man tittar på själva erbjudandet, distansutbildning, så har det inte fått så stor effekt. Däremot som Sandra sa så jobbar vi ju på olika fronter med att möta studenternas behov, och den ena av de är det här kompetensutvecklingspaketet som riktar sig mot lärare, att de får ett antal nya workshops och ett antal nya kurser som erbjuds av universitetspedagogiska enheten för att bli bättre på att förstå studenterna och också då använda de pedagogiska möjligheter och de tekniska pedagogiska möjligheterna som finns till buds för att verkligen kunna möta studenterna. Till exempel det här att man kanske måste ta upp och adressera: Har du en föreläsning där du har personer i rummet samtidigt som du har dem på ett lärcentra eller liknande? Då måste du tänka till hur du genomför den. Så vi har jobbat mycket med just vad vi erbjuder för utbildningar till våra lärare och det har varit väldigt uppskattat. Det finns också en särskild kurs som heter Open Network Learning, som är en internationell nätbaserad kurs som handlar om att undervisa online och då får man prova på att bli undervisad. Att lära sig själv online samtidigt och utveckla nya erfarenheter och nya tankar kring lärande. Sedan har vi ett verktyg som ska stötta våra studenter när de börjar studera på distans.

Mikael Andersson: Det här är en sak som man har diskuterat också tidigare. Det här behovet av att - nästan ha börjat räkna minustid om ni förstår - i distanskurser, att man måste ha någon vecka eller några veckor innan själva innehållsdelen där man börjar bekanta sig med metoden, där man liksom blir varm i kläderna. Ingår sådana saker i det här eller är det bara ett informationsmaterial? Så här är det att läsa på distans.

Sandra Berginge: Och då tänker du på "Koll på KAU - distans". Man kan säga att det innehåller olika delar. En del är fokuserat på förutsättningar och förväntningar, att vi informerar om vad innebär det att vara distansstudent på heltid, och det som Frida nämner att det finns olika upplägg på distansutbildningar, ta reda på vad som gäller för din utbildning. Och den andra delen är egentligen det stöd som universitetet erbjuder som är till för alla studenter. Det spelar ingen roll om du är en campusstudent eller en distansstudent utan studenthälsan, biblioteket, studie- och karriärvägledning - vi finns till för alla.

Frida Gråsjö: Ja, och sen så har vi tekniska hjälpmedel. Vad är det du som student behöver kunna för någonting? Vad behöver du ha tillgång till för teknik? Var kan du vända dig? Vi har en IT-support för studenter och så vidare. Det är också en del i det hela. Ännu en förberedelsedel till att kunna fokusera på lärandet och inte hålla på med tjabblet runt om.

Mikael Andersson: Tanken med de här poddarna bland annat, är att flera lärosäten ska lära sig av goda exempel och så vidare. Men om man tänder till på det här riktigt ordentligt, tror ni att man kan ta en genväg att bara dra slutsatser av de här studierna ni har gjort? Eller ska man gå igenom den här processen och använda metoden på sina egna studenter för att kunna få en effekt på ett annat lärosäte?

Frida Gråsjö: Vi rekommenderar ju alltid att man ska förstå dem som man själv har med att göra, så är det ju. Men givetvis kan man ju göra jämförelser med det som vi har kommit fram till. Man behöver inte göra så här stor studie som vi har gjort. Det här går att göra genom att göra en workshop, kalla ihop några studenter, kalla ihop lite personal. Börja med frågorna hur har du haft det i dag? Hur var det för dig? Vad är dina tankar kring studier? Men vi har gjort den här typen av undersökningar genom att stå med en whiteboard ute i aulafoajén och säga till folk "du - har du en bra dag eller har du en dålig dag? Sätt upp en liten lapp här om vad du tänker. Vad är det som händer för dig första dagen? Första veckan? Hur mår du?" Det är så många som är så generösa med sina upplevelser och vill dela med sig, och det är ju också för att kunna göra det bättre. Vill man göra en större studie så har vi en hemsida där man kan följa vår metod och få tips och tricks och hitta våra mallar till hur vi arbetar. Man kan alltid kontakta oss på Rethink och Karlstads universitet för att få bolla lite grann om vad man tänker sig. Vi kör också utbildningar, ibland med olika grupper, så man är jättevälkommen att fråga och läsa på det material vi har ute. Vi försöker dela med oss av allting som vi har, vår metod och våra resultat.

Mikael Andersson: Vi kan ju säga det på en gång att även om vi inte ser det nu så gör vi så att de länkar som du refererar till lägger vi ut i informationstexten om det här poddavsnittet så kan alla lyssnare hitta det där då. Men jag tolkar dig i alla fall som att ni rekommenderar att använd gärna vår metod, men gör er egna undersökning av era egna studenter. Det är det bästa sättet att tillämpa det som vi pratat om nu.

Frida Gråsjö: Ja, det tycker vi absolut att man ska göra. Man ska inte utgå från att bara för att jag hörde en sak här på Karlstads universitet så är det exakt likadant hos oss. För så är det inte, utan du måste vara beredd att lyssna på just dina användare oavsett vad det är som gäller.

Mikael Andersson: Våldigt spännande samtal. Då återstår det bara för mig här nu att tacka er för att ni tog er tid att prata med mig och vara med här i Distansutbildningspodden. Tack så mycket Frida Gråsjö. Tack så mycket Sandra Berginge.

Frida Gråsjö: Tack så mycket tack.

Mikael Andersson: Då ska jag säga att vi i nästa avsnitt av Distansutbildningspodden så ska det handla om tillgänglighet. Jag heter Mikael Andersson och det här är en podd från Universitets- och högskolerådet.

Musikvinjett: Musik spelas.